

Till Justitiedepartementet
Datum: 2023-04-25
Remissyttrande från LHB-förbundet
Diarienummer: Ju2023/00145

Remissyttrande över Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning

Om oss

LHB-förbundet är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening vars syfte är att bevaka lesbiskas, homosexuellas och bisexuellas rättigheter.

Sammanfattning

LHB-förbundet avstyrker förslaget till föräldraskapsförordning. Vi är kritiska till förslaget eftersom det finns risk att det kommer att leda till ett ökat utnyttjande och handel med kvinnor och barn genom internationella surrogatarrangemang. Vi välkomnar förändringar som gör det lättare för samkönade föräldrar att få föräldraskapet erkänt juridiskt, men vi motsätter oss att behovet av sådana förändringar används som täckmantel för att förenkla för surrogathandel.

Vi noterar att konsekvensbeskrivningen är av låg kvalitet och att problemets omfattning överdrivs i framställningen, dels genom att de 44 000 barn som beräknas påverkas av förordningen omtalas som 2 miljoner barn, och dels genom att de beräknade 44 000 barnen i sig är en grov överskattning. Överskattningen kommer sig av att man sätter likhetstecken mellan personer som lever i samkönade relationer och den betydligt större gruppen LGBTIQ-personer och antar att alla dessa har problem med att få föräldraskapet erkänt oavsett vilka länder de flyttar mellan.

LHB-förbundet förordar att konsekvenserna av förslaget utreds grundligt och att föräldraskap som tillkommit genom surrogatarrangemang uttryckligen undantas från möjligheten att få ett europeiskt föräldraskapsintyg.

Överskattning av problemets omfattning

I förslaget till förordning skriver man att "[t]he impact assessment concludes that the chosen option would significantly facilitate the recognition of parenthood for all of the estimated 2 million children of cross-border families and not only for those who currently face most problems with the recognition of parenthood" (sid. 9). Om man går till konsekvensanalysen (Impact assessment report) ser man att de två miljoner barn som påverkas är uppskattningen av samtliga barn som beräknas leva i "mobila familjer". Att säga att processen för alla dessa skulle förenklas är inte sant, eftersom det konstateras i rapporten att det oftast inte är någon komplicerad process att få föräldraskapet erkänt när man flyttar inom EU: "Most Member States reported that the process and costs for the recognition of parenthood before the administrative authorities are not burdensome as such" (sid. 9 i Impact assessment report). De som har svårt att få föräldraskapet erkänt tillhör i huvudsak en av två grupper: "i) children of same-gender parents, whether or not in case of surrogacy, and ii) children of opposite-gender parents, especially (but not only) in cases of surrogacy" (sid. 18 i Impact assessment report). Det antal barn

som eventuellt kan hamna i mer komplicerade processer beräknas i konsekvensbeskrivningen till 41 879 barn till LGBTIQ-par och ca 2 000 barn till olikkönade par (och antalet drabbade personer, dvs barn och föräldrar, beräknas till 103 000).

När man tittar på det data och de beräkningar som använts ser man att även denna siffra är en grov överskattning. Vad gäller personer i ”families with opposite-gender parents” så konstaterar man att det inte finns data på vare sig förekomsten av barn från surrogatarrangemang eller problem som härrör från att olika medlemsländer har olika PIL-lagar, men att förekomsten är låg. Eftersom det inte finns data väljer man att anta att 0,1% av de mobila familjerna berörs, en siffra som inte motiveras utan verkar vara godtyckligt vald.

Den stora gruppen berörda är LGBTIQ-familjer. Även för denna grupp konstateras att data saknas och att siffrorna bygger på grova uppskattningar. Först gör man ett antagande att 6% av EU:s befolkning är LGBTIQ-personer. Sedan görs ett antagande om att dessa lever i parförhållanden i samma utsträckning som övriga befolkningen, samt att *samtliga* dessa parförhållanden är samkönade. Dessa antaganden är grundlösa. Medan gruppen LG sannolikt kan antas leva i samkönade förhållanden gäller inte detta för den större gruppen BTIQ. Ändå blandas i det följande hela LGBTIQ-gruppen ihop med den mindre grupp som lever i samkönade relationer och som därav kan få problem med erkännande av föräldraskap. Exempelvis använder man amerikanska data över hur vanligt det är att samkönade par har barn för att räkna fram hur många av LGBTIQ-familjerna som kan antas ha barn. Trots att de identifierade problemen med erkännande av föräldraskap är kopplade till att föräldrarna är samkönade så antar man sedan att samtliga i gruppen LGBTIQ *kan* ha problem, och därför räknas som att de är drabbade.

Ett mer realistiskt antagande hade varit att utgå från att det framför allt är kvinnor i samkönade relationer som påverkas, eftersom de är den huvudsakliga gruppen som idag har möjlighet att skaffa barn och erkännas som föräldrar i vissa EU-länder men inte i andra. Enligt de representativa befolkningsstudier som hänvisas till i rapporten uppgår andelen lesbiska till strax under 1% av befolkningen och homosexuella män ungefär 2%. Dessa siffror stämmer bra med resultat från den svenska Folkhälsoenkäten. Andelen bisexuella varierar starkt mellan olika studier och många av dessa kan antas leva i olikkönade relationer. Om vi utifrån detta gör en överslagsberäkning där vi antar att 1% av de mobila familjerna med barn har samkönade föräldrar och att de i övrigt har lika många barn som de olikkönade familjerna så landar vi på en siffra på 20 000 barn (1% av två miljoner). Då har vi bortsett från bisexuella kvinnor som har barn i samkönade relationer (en underskattning) men även bortsett från att samkönade par enligt den studie som refereras i rapporten har betydligt färre barn än olikkönade par (en överskattning).

I konsekvensanalysen blandas data över samkönade par ihop med data för LGBTIQ-personer och man tar inte hänsyn till att förutsättningarna för kvinnor och män i dessa grupper är vitt skilda när det gäller möjligheten att skaffa barn. I en fotnot hävdas att man har jämfört med befolkningsdata från EU-SILC över prevalensen av samkönade par, men man ger inga uppgifter om vad dessa data visade och varför man valt att använda en mängd antaganden i stället för befolkningsstatistik om nu denna fanns tillgänglig. Antagandena om att alla LGBTIQ-personer lever i samkönade relationer och att alla mobila LGBTIQ-par med barn har problem med erkännande av föräldraskap, trots att problemen egentligen bara rör vissa länder, leder till en grov överskattning av antalet berörda barn.

Det är också värt att notera att situationen för de LGBTIQ-personer som lever i familjer som består av fler än två vuxna inte kommer att lösas av den föreslagna förordningen, eftersom den begränsar antalet föräldrar till två. Förslaget omfattar alltså inte exempelvis manliga homosexuella par som skaffar barn

tillsammans med lesbiska, eller queerpersoner i flersamma familjer. Förbiseendet av familjebildningar med fler än två föräldrar gör det ännu mer anmärkningsvärt att förslaget påstås gynna hela gruppen LGBTIQ-personer.

Risk för ökning av handel med barn genom surrogatarrangemang

Det konstateras i konsekvensanalysen (s. 73) att endast 4 EU-länder idag tillåter surrogatmödraskap. Trots detta har man valt att inte exkludera surrogatarrangemang från förordningen. Tvärtom tycks det vara en del av syftet med förordningen att föräldraskap som fastställts i länder där surrogatmödraskap är tillåtet omedelbart och utan granskning ska gälla i alla EU-länder, och att alla länder därigenom ska tvingas att juridiskt erkänna föräldraskap som tillkommit via surrogatarrangemang utomlands. Surrogatmödraskap innebär en allvarlig kränkning av kvinnors och barns rättigheter och går emot Barnkonventionens paragraf 9: "Barn ska inte skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa". Detta är mycket allvarligt och vi motsätter oss att förenklande av utnyttjande och handel med kvinnor och barn införs under täckmantel av LGBTIQ-rättigheter.

Proportionalitetsprincipen

De problem man försöker lösa med den föreslagna förordningen rör enligt vad som framkommer i konsekvensanalysen främst mödrar vars medförälder inte är far till barnet. Den föreslagna förordningen är dock betydligt mer långtgående i och med att den inkluderar alla typer av föräldraskap som godkänns i något EU-land, inklusive surrogatarrangemang som idag enbart är tillåtet i ett fåtal EU-länder. Förordningen öppnar alltså dörren för att personer som vill skaffa barn på ett oetiskt och i deras eget land ej tillåtet sätt reser till det EU-land som har den minst nogräknade lagstiftningen och säkrar ett föräldraskapsintyg där. Risken för oetiska arrangemang och handel med barn tas inte upp i konsekvensbeskrivningen och vi frågar oss om man verkligen tänkt igenom vilka negativa konsekvenser förordningen kan få. Förslaget uppfyller inte kravet om proportionalitet eftersom det inte är nödvändigt för att uppnå det önskade resultatet. Lagstiftningen bör kunna utformas på ett sätt som mer direkt löser de identifierade problemen utan att tvinga alla länder att godkänna och underlätta för personer som vill tillskansa sig barn på oetiska sätt. I och med att förslaget inkluderar surrogatarrangemang där barn tas från sin moder vid födseln strider det också mot Barnkonventionens paragraf 9.

Bristfällig konsekvensanalys

Dokumentet "Impact assessment report" är 114 sidor långt men innehåller mycket litet konsekvensanalys. Man räknar på minskade kostnader och beskriver förslagets fördelar och nyttor, men man tar inte upp risker och negativa konsekvenser. En ordentlig utredning och analys av dels risken för en ökning av reproduktiv turism och internationella surrogatarrangemang inom EU och dels risken för andra typer av barnhandel och trafficking behöver göras. Vilka risker finns för att det europeiska föräldraskapsintyget kan utnyttjas i kriminella eller på annat sätt oetiska syften?

Det saknas också en analys av konsekvenserna av EU-länder påtvingas att i praktiken ha olika regler för föräldraskap för inflyttade eller återvändande familjer jämfört med inhemska familjer. Kanske hoppas man att länder som inte idag tillåter samkönat föräldraskap ska tvingas gradvis acceptera det i och med att samkönade par som fått barn i andra länder flyttar med sig sina rättigheter med hjälp av

det europeiska föräldraskapsintyget, och att detta i längden ska medför att även inhemska familjer ska få rätt att få samkönat föräldraskap erkänt. Finns det en risk att man i stället ökar motsättningarna genom att ge den mobila klassen rättigheter som andra grupper inte har? Idén med förordningen tycks vara att på ytan acceptera att olika länder kan ha olika regler för föräldraskap men att i praktiken tvinga länderna till harmonisering och liberalisering där det som tillåts i något land måste tillåtas i alla länder. Detta torde innebära ej beräknade administrativa kostnader då enskilda EU-länder ska tvingas erkänna och registrera familjebildningar som kanske inte ryms i deras egna administrativa system. Det torde också innebära ökade kostnader för att driva rättsfall för att få det europeiska föräldraskapsintyget erkänt i vissa länder.

Linn Saarinen
ordförande i LHB-förbundet